

Visa Immonen, professori, arkeologian oppiaine, Turun yliopisto, vialim@utu.fi

Joanna Veinio, koulutusasiantuntija, Avoin yliopisto, Helsingin yliopisto, joanna.veinio@helsinki.fi

Aikataulutettu vai omaan tahtiin suoritettava verkkokurssi? Kahden erilaisen suoritustavan vertailututkimus

Verkkokurssit vaativat opiskelijoilta erilaista itseohjautuvuutta kuin lähi- ja monimuoto-opetus. Kulttuuriperinnön tutkimuksen johdantokurssi toteutettiin vuosina 2015–2018 sekä aikataulutettuna verkkokurssina että omaan tahtiin suoritettavana verkkokurssina. Tässä artikkelissa vertailemme kokemustemme, suoritustilastojen ja opiskelijapalautteen pohjalta näitä kahta suoritustapaa itseohjautuvuuden näkökulmasta. Toteamme, että kurssisuoritusten määrää ja laatua olisi mahdollista lisätä hyödyntämällä enemmän verkko-oppimisympäristön suoritustenseurantaa ja ohjaustoimintoja eli itseohjautuvuutta tukevia tekniikoita.

Itseohjautuvuus MOOC-ympäristössä

Yliopisto-opinnoissa opiskelijalla on suuri vastuu opintojensa suunnittelemisesta ja suorittamisesta. Oppimismenestys vaatii itseohjautuvuutta, joka vaikuttaa siihen, käyttävätkö opiskelijat aikaansa tehokkaasti, ovatko he sinnikkäitä, ja osaavatko he tarvittaessa etsiä oppimisen apukeinoja (Broadbent, 2017). Itseohjautuvuus ei ole kaikilla opiskelijoilla samalla tasolla, mutta se on ominaisuus, jota voidaan kehittää asettamalla tai ohjaamalla opiskelijaa määrittämään itse selkeitä tavoitteita ja opastamalla häntä sopivien oppimisstrategioiden valitsemiseen. Vastuun ja ohjauksen sopiva yhdistelmä yhtäältä antaa opiskelijalle vapautta, mutta toisaalta helpottaa hänen etenemistään mahdollisissa ongelmakohtissa.

MOOC eli massiivinen avoin verkkokurssi on oppimismuoto, jossa opiskelijan itseohjautuvuus korostuu. Helsingin yliopiston Avoin yliopisto

järjesti 5 opintopisteen mittaisen kulttuuriperinnön tutkimuksen johdantokurssin MOOC-muotoisena vuosina 2015–2018. Sisällön pysyessä suurin piirtein samana kurssin toteutuksessa hyödynnettiin kahta erilaista ajankäytöllistä ratkaisua. Kahden eri suoritustavan käyttö mahdollistaa avoimen verkkokurssin aikataulutetun ja omaan tahtiin suoritettavan version pedagogisen toimivuuden analyysin. Vertailun avulla arvioimme itseohjautuvuuden merkitystä verkkokurssin suorittamisessa.

Vuosina 2015–2017 kurssi oli saatavilla avoimesti verkossa tutustumista varten, mutta kurssin suorittaminen edellytti etenemistä osatehtävittäin (Immonen & Veinio, 2017). Ne tuli suorittaa tietyn ajan kuluessa. Vuonna 2017 ja kevätlukukaudella 2018 kurssin toteutuksessa kuitenkin luovuttiin ajastetuista osioista. Tämän jälkeen opiskelija saattoi ilmoittautua kurssille milloin vain ja suorittaa sen omaan tahtiinsa. MOOC-alustalle jätetyt suoritukset tarkastet-

tiin ja arvioitiin kuukauden välein. Kurssin ainoa aikataulu oli lopputehtävän palautuspäivä kun-kin kuun lopussa. Vaikka aikataulu oli siten var-sin vapaa, opiskelijoiden etenemistä ohjattiin Helsingin yliopiston MOOC-oppimisympäristöön asetettujen ehtojen avulla: osatehtävät oli suori-tettava tietyssä järjestyksessä ennen kuin saattoi siirtyä eteenpäin.

Tässä artikkelissa termi ”aikataulutettu verkko-kurssi” kuvaa suoritusta, joka noudatti ennak-koon määritettyä aikataulua. Sitä vastoin termi ”omaan tahtiin suoritettava verkkokurssi” tar-koittaa suoritusta, jossa opiskelija saattoi itse päättää, kuinka kauan aikaa käyttää osatehtä-vien tekemiseen ja siten koko kurssin suoritta-miseen. Opiskelijan kannalta aikataulutetun ja omaa tahtiin suoritettavan verkkokurssin suurin ero oli aikataulullisessa vapaudessa. Omaan tah-tiin suoritettaessa opiskelija voi haluamansa ryt-min mukaisesti käyttää osatehtäviin sen verran aikaa kuin haluaa.

Aikataulutetussa versiossa käytettävissä oleva aika oli määritelty etukäteen, ja siitä poikkeami-nen saattoi aiheuttaa kurssisuorituksen kariutu-misen. Tämä esti aikataulullisesti nopeamman tai hitaamman etenemisen. Lisäksi aikataulute-tussa suorituksessa opiskelijat kävivät ryhmissä verkkokeskusteluja. Omassa tahdissa suoritet-tavassa verkkokurssissa opiskelijat menettivät tämän mahdollisuuden ryhmäytyä. Verkkokes-kustelut tapahtuivat eriaikaisesti, ja siten opiske-lijat joutuivat kommentoimaan eri henkilöiden tekstiä saman tutun ryhmän tekstien sijaan.

Tutkimuksemme lähtöolettamana oli, että aikatauluttamattomuudella on negatiivinen vai-kutus suorituspäätyyn. Lisäksi arvelimme aika-tauluttamattomuuden vaikuttavan siihen, missä määrin opiskelijat sitoutuivat suorittamaan verkkokurssin ja miten he kokivat ryhmäpaineen puuttumisen, mikä näkyisi sekä kurssin suori-tusmäärissä että suorittamisen nopeudessa. Oletuksia pystyttiin punnitsemaan tilastollisesti, sillä MOOC-oppimisympäristön tiedoista oli mahdollista selvittää opiskelijakohtaisia suori-tusaikoja. Vain palauttamalla annetun tehtävän opiskelija saattoi siirtyä osatehtävästä toiseen, ja tämä tieto mahdollisti tarkan tehtävien aloitus- ja palautusaikojen vertailun.

Verkkokurssin suorittamisen erityisongelmia

Kurssin suunnitteluvaiheessa arvioimme sen suorittamisen mahdollisia ongelmatekijöitä, joita on todettu myös aiemmassa pedagogi-sissa tutkimuksissa. Cheryl A. Murphy ja John C. Stewart (2017) toteavat, että korkeamman kes-keyttämisprosentin ohella huomattavalla osalla verkkokurssien opiskelijoista suoritukset ovat arvosanaltaan huonompia kuin vastaavilla lähi-opetuksena tai monimuotoisina toteutetuilla kursseilla. He arvelevat, että taustalla on monien opiskelijoiden oletus, että verkkokurssit ovat sekä helpompia että nopeammin suoritettavia kuin lähiopetuksena toteutetut.

Oletus helpommasta suoritettavuudesta korostui MOOC-kurssillamme, sillä osallistujista valtaosan ennakoimme asuvan pääkaupunki-seudulla. He olisivat voineet halutessaan suorit-taa saman kurssin lähiopetuksena. Osallistujien mahdollisuus valita kurssin suoritustavaksi joko lähiopetus tai verkkoympäristö vastaa Che-ryl A. Murphyn ja John C. Stewartin (2017) tut-kimuksen lähtökohtaa. He tarkastelevat syitä opiskelijoiden huonoon kurssisuoritusasteeseen eli korkeaan keskeyttämisprosenttiin. Vaikka verkkokursseilla olisi opiskelijoiden oppimista ja ajankäyttöä tukevia ominaisuuksia, lähi- tai monimuotoiseen opetukseen verrattuna niiden keskeyttäneiden määrä voi olla jopa 10–40 % muita opetusmuotoja korkeampi. Tämä johtaa verkkokurssien turhaan kertaamiseen ja opinto-jen hitaaseen etenemiseen. Murphy ja Stewart päättelevät, että verkkokurssien heikompi suo-riutumisluku liittyy opiskelijoiden itseohjautu-vuuden ja opiskelutaitojen vajavaisuuksiin.

Ennakoimme opiskelijoiden ennakkokäsityk-siä MOOC-kurssia suunnitellessamme ja koros-taessamme itseohjautuvuutta. MOOC-kurssin omaan tahtiin suoritettussa versiossa annoimme opiskelijoille etukäteen tarkat tiedot suoritustär-jestyksestä, selvät palautuspäivät koko vuodelle sekä ohjeet suositellusta tahdista. Itseohjautu-vuutta edisti se, että kurssi oli monille opiske-lijoille pakollinen osa opintoja. Lisäksi kurssille osallistuneet opiskelijat eivät olleet opintojensa alkuvaiheissa, vaan keränneet opiskeluvalmiuk-sia jo aiemmilta lähiopetus- ja verkkokursseilta.

Murphyn ja Stewartin toteamat ongelmat jäivät ainakin suuressa mittakaavassa toteutumatta.

Toinen etukäteen meitä mietityttänyt tekijä oli monilta verkkokursseilta puuttuvat vertaispalaute ja sen mahdollinen hyöty oppimiselle. Jaclyn Broadbent (2017) esittää ratkaisuksi sen, että verkkokurssien opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus hyödyntää muiden opiskelijoiden jo aiemmin tuottamia tekstejä oman oppimisen tukena. Nykyisessä akateemisessa työssä korostetaan aineistojen ja tekstien julkisuutta ja vapaata luettavuutta. Tämän vuoksi katsoimme, että opiskelijoiden on hyvä kehittää myös verkkokursseilla valmiuksiaan antaa tekstejään toisten vapaasti luettavaksi ja edistää muiden tekstien lukemisen ja kommentoimisen taitojaan. Avoimuus tukee myös itseohjautuvuutta. Kulttuuriperinnön tutkimuksen verkkokurssilla Broadbentin ehdotus toteutettiin verkkokeskusteluina, joissa kaikki opiskelijat näkivät toistensa tuotokset. Tavoitteena oli edistää vertaisvuorovaikutusta ja oppimista.

Johdantokurssi itseohjautuvuuden näkökulmasta

Riippumatta ajankäytön säätelyn tavasta kulttuuriperinnön tutkimuksen johdantokurssin suorittaminen eteni aina seuraavasti: Verkkokurssin ohjeistuksen jälkeen opiskelijat siirtyivät aloitustehtävään. Siinä kukin pohti, mitä katsoi kulttuuriperinnön merkitsevän. Tämän jälkeen kurssi jatkui viidellä teemalla: 1) ”Mitä se on?”, 2) ”Miten se on muuttunut?”, 3) ”Miten tutkia?”, 4) ”Kulttuuriperintö, hallinto ja opetus” sekä 5) ”Turismi ja digitaalinen kulttuuriperintö”. Kuhunkin teemaan liittyi luentoja, muita verkkoaineistoja sekä opiskelijoiden aiemmin jättämien tekstien kommentointia. Luennot oli jaettu 25:een YouTube-alustalle tallennettuun luentovideoon, joiden pituus oli enimmillään noin 20–25 minuuttia. Luentojen lisäksi opiskelijoille tarjottiin vapaaehtoisesti tutustuttavaksi verkossa olevia muita video- ja ääniaineistoja sekä kirjallisuutta. Osatehtävät oli rytmitetty perinteisen seitsenviikkoisen opetusperiodin aikana suoritettavaksi. Kurssi päättyi kirjalliseen lopputehtävään, jossa opiskelija analysoi sitä,

kuinka hänen käsityksensä kulttuuriperinnöstä oli muuttunut verkkokurssin aikana.

Kaikki kurssisuoritukset arvioi Visa Immonen. Arvioinnin pohjana oli SOLO-taksonomia¹ (Biggs & Collis, 1982). Osaamistavoitteiden mukaisesti keskeistä oli, että opiskelijalla on yleiskuva kulttuuriperinnön käsitteestä, kohteista ja ilmiöstä. Hän osaa selittää, millä tavalla kulttuuriperintö on historiallisesti muuttuva alue, joka kattaa yhtä lailla aineellisen, aineetoman, visuaalisen, auditiivisen ja audiovisuaalisen kulttuurin sekä osaa kytkeä kulttuuriperinnön tutkimuksen näkökulmia ja tutkimusaiheita omaan opiskelutaustaansa ja kokemuksiinsa. Korkeimpien arvosanojen saavuttaminen vaati, että essee muodosti jäntevän kokonaisuuden ja käsitteli useita kurssin teemoja. Kurssin ulkopuolisen tutkimuskirjallisuuden käyttö saattoi korottaa arvosanaa.

Aikataulutetussa versiossa opiskelijoiden itseohjautuvuudelle oli asetettu rajoja osatehtävien aikatauluilla sekä ryhmässä toimimisella. Aikatauluttomassa versiossa opiskelijan oli itse asetettava oma aikataulunsa, vaikka verkkokurssin perustiedoissa annettiin viitteitä toimivasta aikataulusta. Ryhmättömyys puolestaan vapautti opiskelijan valitsemaan itse ne opiskelijat, joiden puheenvuoroja hän seurasi ja kommentoi.

Johdantokurssin kannalta tärkeimpiä itseohjautuvuuden taitoja olivat ajankäytön säätely ja verkkokurssin lomittaminen elämäntilanteeseen sekä muihin opintoihin. Myös opettajan ja muiden opiskelijoiden luomien aineistojen soveltaminen yhteen kunkin omien oppimistapojen kanssa oli tärkeää. Kurssin aikana toteutetun kyselytutkimuksen sekä verkko-oppimisympäristöstä kerätyn tiedon perusteella näimme jo varhain, että moni opiskelija tunnisti itseohjautuvuuden mahdollisuudet sekä hyödynsi niitä oman oppimisen parantamiseen. Opiskelijoiden palautteisiin sisältyivät esimerkiksi nämä toteamukset: ”Tuntui myös, että kyllä minä tässä pärjään siinä missä toisetkin” sekä ”[tästä tekijästä] oli hyötyä esim. tehtävän ymmärtämisessä.”

Totesimme myös, että itseohjautuvuutta tukevat tekijät saattavat olla hyvin pienimuotoisia. Jo

1 SOLO-taksonomia (Structure of Observed Learning Outcome) on opiskelijoiden töiden pohjalta päätellyn oppimisen laadun kuvausjärjestelmä.

tehtävien suoritusjärjestys edisti usean opiskelijan itseohjautuvuutta. Tämä oli nähtävissä opiskelijoiden palautteissa:

Suoritusjärjestys vei luontevasti eteenpäin. Materiaalia oli tutustuttavaksi juuri sopiva määrä kunkin tehtävän välissä.

Omatahtisuus [oli] suuri etu. Hyvä, että palautuksen deadline [oli] ajoissa tiedossa, pystyi suhteuttamaan ajankäytön muuhun elämään.

Vapaus ei siis käytännössä ollut aikataulutonta, mutta se näyttäytyi opiskelijalle vähemmän rajoittavana sekä mahdollisti eri elämäntilanteisiin sopivan jouston.

Opiskelijapalaute

Kursseista koottiin opiskelijapalautetta. Kysely lähetettiin tammikuussa 2018 yhteensä 141 opiskelijalle. Vastausten avulla toivoimme saavamme tietoa siitä, miten näin vapaasti ilman selkeää viiteryhmiä toteutettu verkkokurssi otettiin vastaan. Katsoivatko opiskelijat omaan tahtiin suoritettavuuden tukevan tai heikentävän heidän oppimistaan, kurssin suorittamista tai itseohjautuvuuden kehittymistä?

Palautteita saimme yhteensä 33 opiskelijalta, joista neljä ei suorittanut verkkokurssia. Vastaajista 21 oli Avoimen yliopiston opiskelijoita, yhdeksän Helsingin yliopiston perustutkinto-opiskelijoita ja kolme oli Turun yliopiston opiskelijoita. Näistä 13 oli ensimmäistä kertaa verkkokurssilla. Ainoastaan yksi toivoi tämän tyyppistä verkkokurssia jatkossa tarjottavan lähiopetuksena, kahdeksan piti verkkokurssia parhaana suoritustapana, ja loput neljä piti parhaana monimuoto-opetusta eli lähi- ja verkko-opetuksen yhdistelmää. Eräät opiskelijoista olivat jo aiemminkin suorittaneet verkkokursseja (20 kpl), ja heistä vain yksi toivoi vastaavanlaisen kurssin toteutusta lähiopetuksena. Kuusi opiskelijoista toivoi monimuoto-opetusta, ja 13:n mielestä verkkokurssi oli myös tulevaisuudessa paras vaihtoehto.

Verkkokurssille hakeutumisen syyt

Palautteessa kysyttiin omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin merkitystä opiskelijoille. Kysyttäessä verkkokurssin valitsemisen syitä eräät vastaajista olivat selvästi valinneet suoritettavan pakon edessä. Kuitenkin moni opiskelija perusteli valinneensa verkkokurssin nimenomaan sen antaman vapauden ja vaatiman itsekurin vuoksi.

Toisessa kysymyssarjassa tiedusteltiin, miltä vapaa aikataulu opiskelijasta tuntui. Olisiko hän toivonut vielä lisää vapautta esimerkiksi tehtävien suoritusjärjestyksessä? Vastauksissaan monet opiskelijat toivat esiin motivaation merkityksen:

Mielestäni aikaa oli todella paljon jakson suorittamiseen. Pikemmin oma motivaationi opiskeluun puuttui.

Lisäksi aikataulun vapaus näytti vähentävän suorittamisen stressiä:

Tämä oli hyvä. Omatahtisuus suuri etu. Hyvä, että palautuksen deadline ajoissa tiedossa, pystyi suhteuttamaan ajankäytön muuhun elämään.

Verkkokurssin toimivuus oppimisympäristönä

Kysyttäessä palautetta suoritustavasta ja sen eri osa-alueista oppimisen tukijoina useat vastaukset olivat varsin pitkiä ja analyyttisiä. Niissä vertailtiin lähiopetuksen menetelmiä verkko-opetuksen piirteisiin ja arvioitiin kunkin toimivuutta oman oppimisen kannalta: ”Videotallenteet eivät välttämättä toimi aina hyvin, pidän enemmän kalvomuotoisista materiaaleista ja artikkeleista, siis luettavista materiaaleista.” Osa vastaajista kaipasi lähiopetuksen vuorovaikutteisuutta: ”Materiaalia oli kyllä paljon, mutta opettajan ja opiskelijan vuorovaikutus jäi puuttumaan – ei ollut mahdollisuutta esittää spontaaneja kysymyksiä.”

Toiset taas näkivät videoluennot toimivina, mutta verkkokeskustelut vaikeina:

Videot olivat hyviä. En pidä kurssien verkkokeskusteluista, koska ne tuntuivat teennäisiltä. Se on tietysti minun ongelmani. Asioista kyllä keskustelin mielelläni, mutta verkkokeskustelusta puuttuu todellinen keskustelukumppani ja reaaliaikaisuus.

Videoluennot herättivät myös kritiikkiä:

Videotallenteiden seuraaminen vaatii tavatonta itsekuria. "Puhuva pää" ja/tai siihen liittyvät luentodiat ruudulta katsottuna ovat melko tylsää ohjelmaa – lähinnä siksi, että oikean luentotilanteen dynamiikka puuttuu. Viestintä on kovin yksisuuntaista. Mutta: kyllä asiat tulivat selväksi.

Vertaisvuorovaikutus

Opiskelijoiden keskinäistä, vaikkakin ajallisesti eriytynyttä vuorovaikutusta yritettiin kurssilla edistää antamalla opiskelijoiden tekstejä toisten luettaviksi ja kommentoitavaksi. Menetelmän onnistuneisuutta selvitettiin kysymällä, edistikö se oppimista. Eräät eivät nähneet menettelyssä hyötyjä: "Ei kovinkaan paljon, ehkä sekoitti ajatuksia liikaa." Toiset taas pitivät lukemista ja kommentointia onnistuneena:

Koska osallistujat olivat eri tiedekunnista ja erilaisilla opiskelu- ja työhistorioilla varustettuja, oli todella mielenkiintoista lukea muiden pohdintoja. Eli se oli ehdoton plussa!

Muiden töiden lukeminen edisti omaa oppimista sillä ne auttoivat huomaamaan kuinka monelta kantilta asiaa voidaan lähestyä sekä se toi esille puutteita omissa käsityksissä luennoista.

Aineistojen avoimuus

Osatehtäviin laadittujen vastausten avoimuus ja toisten tekstien lukeminen oli tekijä, jota haluttiin selvittää kysymyssarjalla. Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan, miltä tuntui, että muut opiskelijat näkivät tuotokset. Oliko tästä

hyötyä? Vastauksissa oli suurta hajontaa. Eräät eivät pitäneet vastausten avoimuudesta:

Tuotosten julkistaminen ei ole hyvä asia. Henkilön pitäisi saada itse päättää, milloin haluaa julkaista materiaalia.

Toisille asia oli neutraali:

En hyvänä enkä huonona. Toki tehtävien näkyvyys omalta osaltaan motivoi tekemään ne hyvin.

Joillekin toisten tekstien lukeminen ja omien tuotosten jakaminen oli hyödyllistä:

Erittäin hyvää ryhmässä työskentelyä. Saa uutta oppia, lukiessa toisten tekstejä ja kommentteja.

Kyllä, koska se myös helpotti omien tekstien tuottamista. Niiden avulla saattoi nähdä, onko ymmärtänyt tehtävänannon oikein.

Verkkokurssin jakaminen osatehtäviin

Verkkokurssin jakamisella osatehtäviin pyrittiin parantamaan ja konkretisoimaan opiskelijoiden kokemusta edistymisestä sekä vähentämään lopputehtävän työläyttä. Menettelyn onnistuneisuutta selvitettiin kysymyksellä osatehtävien tekemisen mielekkyydestä sekä hyödystä lopputehtävän laatimisessa. Osatehtäviin jakamista pidettiin lähes yksimielisesti onnistuneena:

*Minusta ne olivat hyviä. Auttoivat etenemään systemaattisesti ja rytmittivät sopivasti materiaalien läpikäyntiä. Ne saivat oikeasti ajattelemaan ja sovelta-
maan juuri kuulemaansa.*

Kritiikkiä herätti kuitenkin se, että osatehtävien merkitystä lopputehtävälle ei ollut määritelty riittävästi:

Käytin osatehtävien materiaalia lopputehtävässä. Tosin osatehtäviä tehdessä

Taulukko 1. Kaikkien kurssitoteutusten suoritus- ja arvosanajakaumat.

	Ilmoittautuneet	Suoritukset	5	4	3	2	1	Yht.	Keskiarvo
Kesä 2015 (lähiopetuksena)	–	15	3	4	8				3,67
Syyskuu 2015	–	38	5	15	16	2		38	3,61
Lokakuu 2015	–	29	4	10	14	1		29	3,59
Tammikuu 2016	–	26	7	4	13	2		26	3,62
Maaliskuu 2016	–	27	5	6	10	5	1	27	3,33
Elokuu 2016	54	29	4	4	14	4	3	29	3,07
Syyskuu 2016	37	19	7	6	4	2		19	3,95
Lokakuu 2016	64	46	8	17	13	4	4	46	3,46
Omaan tahtiin suoritettava 2017	130	70	16	22	26	5	1	70	3,67
Yhteensä		299	59	88	118	25	9		3,55

*minulle ei ollut ihan selvää, mitä loppu-
tehtävässä halutaan.*

Itseohjautuvuus

Lopuksi opiskelijoilta tiedusteltiin kokemusta itseohjautuvuuden kehittymisestä verkkokurs-
sin aikana. Pääosa opiskelijoista ei hahmottanut
omaavansa itseohjautuvuutta:

*Lähinnä vanha totuus ”itseään on hel-
poin huijata” päti. ”No huomenna sit-
ten teen.” Just.*

Joillakin kurssin suorittaminen oli kehittänyt
itseohjautuvuutta: ”Ilmeisesti taitoni kehittyi-
vät, vaikka olen elämäni varrella oppinut aika
paljon itseohjautuvuutta.” Eräille itseohjautu-
vuus näyttäytyi suunnitelmallisuutena: ”Vastuu
opiskelusta siirtyi itselle ja sai antaa aikaa enem-
män niille teemoille ja lopputyölle, jotka omalla
kohdalla enemmän vaativat.”

Suoritustilastot

Johdantokurssi oli syksyyn 2017 asti kulttuuri-
perinnön tutkimuksen 25 opintopisteen opinto-
kokonaisuuden ensimmäinen kurssi. Kokonai-
suus oli vuosina 2012–2017 osa tutkintovaati-
muksia ja pakollinen tiettyjen oppiaineiden pää-
aineopiskelijoille. Suurella osalla verkkokurssin

osallistujista voi siis olettaa olleen samanaikaisia
tai aiempia lähiopetuksena suoritettavia opin-
toja. Aikatauluttamaton suoritusmuoto tarjosi
tällaisille opiskelijoille mahdollisuuden sovittaa
verkkokurssi muiden opintojen oheen ja edetä
siinä oman aikataulun mukaisesti. Syksyllä 2017
kurssi jäi niin sanottuihin vanhoihin tutkintovaa-
timuksiin, mutta tästä huolimatta verkkokurssia
suoritettiin edelleen loppuvuoden aikana.

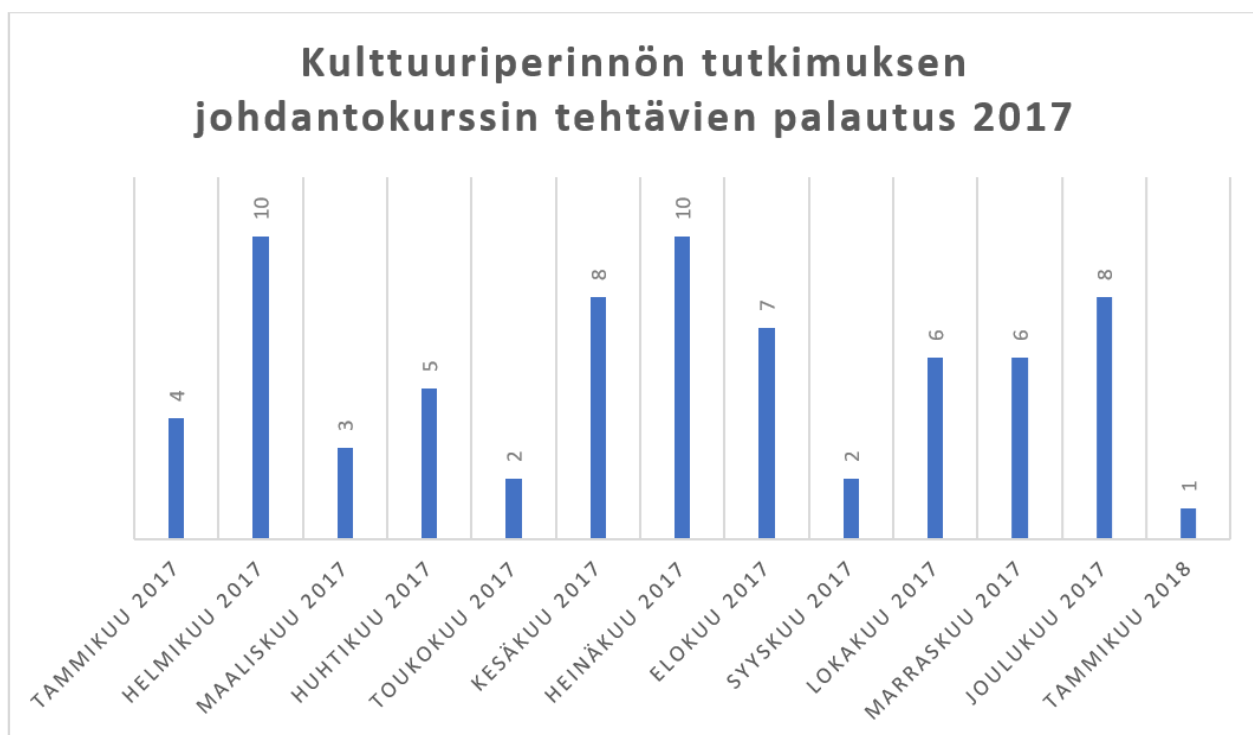
Johdantokurssin aikataulutetussa versiossa
vuosina 2015–2016 suorituspäämäärät olivat
ilmoittautuneiden osalta 54 % ja alueelle kir-
jautuneiden osalta 65 %. Aikatauluttamatto-
malle johdantokurssille ilmoittautui aikajaksolla
2.12.2016–15.12.2017 yhteensä 133 opiskelijaa,
mutta ilmoittautuneista kaikki eivät edes kirjau-
tuneet oppimisympäristöön. Sen sijaan sinne
kirjautui 10 opiskelijaa, jotka eivät ilmoittautu-
neet eivätkä suorittaneet verkkokurssia. Ilmoit-
tautuneista (133) lopulta 70 eli hieman yli puolet
(53 %) suoritti verkkokurssin. Koska verkko-
kurssin oppimisympäristö oli kaikille avoin,
verkkoympäristöön kirjautui myös joitain
ilmoittautumattomia opiskelijoita (5 kpl), joten
kirjautuneesta 138 opiskelijasta 51 % suoritti
verkkokurssin (taulukko 1).

Kurssin suoritti verkko-opintoina vuosien
2015–2017 aikana 284 opiskelijaa. Suorituksista
214 tehtiin ajastetussa, ryhmiin jaetuissa toteu-
tuksissa ja 70 omaan tahtiin suoritettavassa
versiossa. Verrattaessa näiden kahden opiskeli-

Taulukko 2. Arvosanjakauman vertailu aikataulutetun ja omaan tahtiin suoritettavan kurssimuodon välillä.

	Opiskelijoita	Arvosana: 5	4	3	2	1	Hyl.
Aikataulutettu verkkokurssi	214	18,69 %	28,97 %	39,25 %	9,35 %	3,74 %	0
Omaan tahtiin suoritettava verkkokurssi	70	22,86 %	31,43 %	37,14 %	7,14 %	1,43 %	0

Taulukko 3. Tehtävien palautusmäärät.

jaryhmän arvosanjakaumaa näyttää siltä, että omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin opiskelijat ovat saaneet parempia arvosanoja kuin aikataulutetuille kurseille osallistuneet (taulukko 2).

Oppimisympäristön etenemisen automaattisen ohjauksen sekä osatehtäviin liitetyn aktiiviteetin suorituksenseurannan avulla opiskelijoiden etenemistä kyettiin seuraamaan (taulukko 3). Aloitustehtävän teki kurssille kirjautuneista (138 kpl) 99 opiskelijaa. Toisin sanoen oppimisympäristöön kirjautui 39 sellaista opiskelijaa, jotka eivät palautteet yhtäkään osatehtävää eivätkä lopputehtävää. Opiskelijoista 14 palautti aloitustehtävän, mutta sen jälkeen ei enää muita osatehtäviä. Tämän ohella oli yksittäisiä opiskelijoita, jotka palauttivat aloitustehtävän lisäksi vain yhden tai kaksi osatehtävää ja jättivät kurs-

sin kesken. Aloitustehtävän suorittaneista 72 % opiskeli verkkokurssin loppuun saakka.

Omaan tahtiin suoritettavasta verkkokurssista saadut kokemukset

Omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin toimivuutta voidaan arvioida kolmen kriteerin mukaan. Ensimmäinen niistä on opintomenestys. Omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin opiskelijoiden suoritusten keskiarvo oli 3,67/5. Seitsemän aikataulutetun verkkokurssin suoritusten keskiarvot sijoittuivat tämän keskiarvon ylä- ja alapuolelle (3,07/5–3,95/5). Jos aikataulutetuista toteutuksista jätetään pois parhaimman keskiarvon ryhmä, omaan tahtiin suoritettava verkkokurssin keskiarvot olivat kaikista kahdeksasta ryhmästä toiseksi parhaat. Kaikkien tämän

Taulukko 4. Omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin suoritusaikojen pituus päivissä.

	Päiviä
Minimi	4
Maksimi	357
Keskiarvo	63
Mediaani	45

verkkokurssin vuosina 2015–2017 suorittaneiden Avoimen yliopiston opiskelijoiden (299 kpl) arvosanojen keskiarvo oli 3,55/5. Opintomenestys omaan tahtiin suoritettavilla verkkokursseilla oli siten hienoisesti parempi kuin aikatauluteuilla.

Toiseksi omaan tahtiin suoritettava verkkokurssin toimivuudesta kertoo opiskelijan suoritukseensa käyttämä aika. Pakollisten aikataulujen vähyys vaikutti siihen, kuinka kauan opiskelijat suorittivat kurssin tehtäviä ja lopulta koko kurssin. Suorituksen katsoimme alkaneen siitä päivästä, jona opiskelija kirjautui ensimmäisen kerran oppimisympäristöön ja sai ensimmäiset materiaalit käyttöönsä. Suorituspäivä oli puolestaan lopputehtävän todellinen palautuspäivä. Kurssin omaan tahtiin suoritettavassa versiossa opiskelijoiden suorituksen pituuden mediaani oli 45 päivää ja keskiarvo 63 päivää (taulukko 4). Helsingin yliopiston seitsemän viikon opiskeluperiodi on 49 päivää, ja sitä seuraa viikon mittainen tentti- ja lukuviikko. Näin olleen verkkokurssin suorittamisajat noudattavat suurin piirtein perinteistä yliopiston suoritustahtia.

Yksilötasolla suoritusnopeudessa oli kuitenkin merkittäviä eroja. Suorittaneista (70 kpl) noin 66 % (46 kpl) sai käytyä verkkokurssin läpi perinteisessä perioditahdissa eli 7 + 1 viikossa. Peräti 90 % suorittaneista sai tehtyä verkkokurssin suositellussa ajassa eli yhtä tai kahta periodia vastaavassa ajassa. Alle kahdessa viikossa kurssin suoritti kahdeksan opiskelijaa. Sen sijaan 11 opiskelijaa käytti yli 100 päivää kurssin suorittamiseen, ja heistä kolmella aikaa kului yli 200 päivää. Opiskelijan vapaasti itselleen määrittelemä aikataulu tarjosi joustavuutta niille, jotka halusivat suorittaa kurssin nopeasti. Samalla se antoi tilaa niille opiskelijoille, jotka tarvitsivat suorittamiseen enemmän aikaa.

Kolmanneksi omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin toimivuudesta kertoo keskeyttämisaste. Keskeyttäminen näyttäytyi kolmella tavalla. Osa verkkokurssille ilmoittautuneista ei koskaan aloittanut kurssia. He joko a) olivat kokonaan kirjautumatta oppimisympäristöön tai b) kirjautuivat, mutta eivät koskaan suorittaneet yhtäkään tehtävää. Kolmas ryhmä koostui c) keskeyttäjästä, jotka tekivät yhden tai muutamman tehtävän, mutta jättivät palauttamatta loput tehtävät.

Kolmesta ryhmästä kaksi ensimmäistä eivät ole käyttäneet juurikaan aikaan kesken jääneeseen suoritukseensa. Luultavasti on kyse opiskelijoista, jotka ovat ilmoittautuneet vailla voimakasta tarvetta suorittaa kurssi tai he ovat kiinnostuneet kurssista, tutustuneet sen sisältöihin, mutta päättäneet olla aloittamatta. Joka tapauksessa tällaiset opiskelijat eivät ole tuhlanneet aikaansa, eikä heidän vierailustaan ole haittaa kurssin vetäjillekään. Keskeistä olisikin saada kolmannen ryhmän opiskelijat – eli joitakin tehtäviä jo suorittaneet – jatkamaan verkkokurssi loppuun saakka.

Omaan tahtiin suoritettava verkkokurssi itseohjautuvuuden kehittämismuotona

Omaan tahtiin suoritettavan verkkokurssin arvosanojen ja opiskelupituuksien perusteella toteutus oli onnistunut. Keskeyttäneistä aloitustehtävän jättäneitä, mutta kurssin sitten lopettaneita oli loppujen lopuksi varsin vähän, 14 kappaletta. Lisäksi oli yksittäisiä opiskelijoita, jotka palauttivat vielä yhden tai kaksi osatehtävää ja keskeyttivät siihen. Suhteellisen pieneksi jäänyttä opiskelijan ajan tuhlaamista voinee selittää sillä, että kurssin suunniteltiin alusta pitäen verkkoympäristöön. Tämä vaikutti kokonaisuuden pilkkomiseen sopivan pieniin osiin ja videoluentojen mitoittamiseen.

Osatehtävien käyttö rytmitti suorituksia sekä antoi opiskelijalle tunteen jatkuvasta, asteittaisesta etenemisestä. Ne myös kevensivät lopputehtävän vaadittua työmäärää. Sen sai valmiiksi suhteellisen pienellä työllä, jos oli käyttänyt aikaa osatehtävien laatimiseen. Suorituksiin luultavasti vaikutti positiivisesti toisten opiskelijoiden tehtävien lukeminen, mikä ehkä vahvisti kokemusta omasta osaamisesta ja edistymi-

sestä. Muiden tekstien lukeminen saattoi myös nostaa opiskelijoiden kirjallisten töiden laatua.

Kurssin myönteisiin kokemuksiin on syytä suhtautua kuitenkin tietyin varauksin. Kulttuuriperinnön johdantokurssi oli lähes kaikille osallistuneille pakollinen osa muita opintoja, joten heidän oli välttämätöntä saada siitä suorituserkintä. Toisaalta kurssille osallistui hyvin vähän sellaisia opiskelijoita, jotka suorittivat kurssin toistamiseen arvosanan korottamiseksi. Opiskelijat vaikuttavat siten olleen motivoituneita jo ensimmäistä kertaa kurssia aloittaessaan, mikä puhune puhtaasti suorituserkinnän vuoksi osallistumista vastaan. Toinen suoritusten onnistuneisuutta selittävä tekijä voi olla se, että verkko-opetukseen hakeutuvat usein ne, jotka ovat jo valmiiksi itseohjautuvuuteen harjautuneita sekä verkko-opintojen ajasta ja paikasta riippumattomaan suoritustapaan mieltyneitä opiskelijoita (Broadbent, 2017).

Mikäli verkko-opetuksen menestyksellisyyttä pyritään lisäämään, tässä voidaan hyödyntää oppimisympäristön tarjoamia teknisiä ratkaisuja. Suoritusten määrää olisi mahdollista lisätä hyödyntämällä enemmän oppimisympäristön suoritustenseurantaa ja ohjaustoimintoja eli itseohjautuvuutta tukevia tekniikoita. Suoritustenseurantaa tarkkailemalla on tunnistettavissa ne opiskelijat, joiden suoritus on hiipunut. Esimerkiksi opiskelijoihin, jotka kirjautuvat MOOC-alustalle, mutta eivät sen jälkeen suoritta osatehtäviä, voisi ottaa yhteyden ja keskustella tilanteesta.²

LÄHTEET

- Biggs, J. B. & Collis, K. F. (1982). *Evaluating the quality of learning: The SOLO taxonomy (structure of the observed learning outcome)*. New York: Academic Press.
- Broadbent, J. (2017). Comparing online and blended learner's self-regulated learning strategies and academic performance. *The Internet and Higher Education*, 33, 24–32. Saatavilla <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2017.01.004>
- Cheryl, A. M. & Stewart, J. C. (2017). On-campus students taking online courses: Factors associated with unsuccessful course completion. *The Internet and Higher Education*, 34, 1–9. Saatavilla <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2017.03.001>
- Immonen, V. & Veinio, J. (2017). Laaja avoimen verkko-kurssin kokeilu kulttuuriperinnön tutkimuksessa. *Yliopistopedagogiikka*, 24(1), 53–56. Saatavilla <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2017/07/07/laaja-avoimen-verkkokurssin-kokeilu-kulttuuri-perinnon-tutkimuksessa/>

2 Koska verkkokurssin tavoitteena oli kokeilla omaehtoisen aikataulun toimivuutta, ei vuoden 2017 opetuksessa tällaisia aktivointitoimia kuitenkaan käytetty. Vasta loppuvuodesta osallistujille lähetettiin viesti, jossa varoitettiin kurssin viimeisen palautuspäivän lähestymisestä.